

8. Диканская Н. Н. Оценочная деятельность как основа управления качеством образования / Н. Н. Диканская // Стандарт и мониторинг в образовании. – 2003. – № 3. – С. 38-42.
9. Лушин П. В. Самостоятельная работа студентов или так ли близка Европейская перспектива / П. В. Лушин // Практична психологія та соціальна робота. – 2006. – № 2. – С. 19-23.
10. Мерлин В. С. Лекции по психологии мотивов человека / В. С. Мерлин. – М., 1971.
11. Русских Г. А. Технология рейтингового обучения / Г. А. Русских // Дополнительное образование. – 2004. – № 12.
12. Туркот Т. І., Осадчук І. В. Технологія самостійної роботи студентів / Т. І. Туркот, І. В. Осадчук // Педагогіка і психологія. – 2006. – № 3 (52). – С. 65-73.

ВАВИЛОВА А. В., СТРУТИНСКАЯ И. Ю. Роль современных информационных технологий в процессе изучения иностранного языка профессионального направления в неязыковом высшем учебном заведении.

Статья освещает теоретические и практические аспекты новых современных технических средств в процессе изучения иностранных языков (Интернет-ресурсов и дистанционного обучения), а также их очевидные, множественные преимущества и некоторые недостатки. Использование интерактивной, аутентичной среды при изучении иностранных языков является приоритетным направлением. Информационные технологии и Интернет становятся действенными инструментами в данном процессе.

Ключевые слова: информационные технологии, Интернет, дистанционное обучение, информационные ресурсы, инновационные технологии, виртуальная образовательная среда.

VAVILOVA G. V., STRUTYNSKA I. J. The Role of Information Technologies in the Process of Foreign Language Teaching (Professional Specialization in Nonlinguistic Higher Education).

The article highlights theoretical and practical aspects of Information Technology Implementation in the process of Foreign Language Teaching (Internet Resources and Distance Education). The numerous advantages and some disadvantages of using technology in language education were analyzed. The best way to learn a language is in interactive, authentic environments. Information technologies and the Internet are powerful tools for assisting these approaches to language teaching.

Keywords: Information Technologies, Internet, Distance Education, information resources, innovation technologies, virtual educational environments.

УДК 371.4:844

**Величко Н. А.
Львівська національна музична академія
імені М. В. Лисенка**

ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ У ШКОЛАХ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ НА ЗАНЯТТЯХ “МУЗИКИ”

У статті висвітлюються педагогічні умови використання “Музики” як навчальної дисципліни в процесі естетичного виховання дітей молодшого шкільного віку у початкових школах Великої Британії. Проаналізовано методи та засоби естетичного виховання на заняттях музики та висвітлено роль вчителя в процесі викладання цієї дисципліни дітям

молодшого шкільного віку. Представлені концепції вітчизняних та зарубіжних педагогів щодо взаємодії музичного та естетичного виховання як невід'ємних складових гармонійного розвитку особистості та визначено зміст поняття "музично-естетичне виховання" у вітчизняному та британському вимірах. Обґрунтовано особливості та специфіка естетичного виховання дітей молодшого шкільного віку в британських школах засобами музики.

Ключові слова: естетичне виховання, музика, музично-естетичне виховання, початкова школа, учні початкових класів.

У загальному процесі естетичного виховання учнів молодшого шкільного віку у Великій Британії провідну роль відіграє музичне мистецтво завдяки своїй емоційній насиченості та різноманітності. Згідно із нормативними документами, що регламентують організацію навчально-виховного процесу у загальноосвітніх початкових навчальних закладах Великої Британії, бачимо, що урок музики, який за своєю суттю є уроком мистецтва і основною формою музично-естетичного виховання в школі, має невичерпні ресурси для естетичного, емоційного, інтелектуального і морального розвитку дитини, формування її творчого потенціалу, становлення творчої активності. У національній програмі навчання Великої Британії (National Curriculum) значення музики як виду мистецтва у естетичному вихованні дитини пояснюється насамперед її здатністю захоплювати такі ранні сфери психіки дитини, як сенсорика, моторика, емоції та розвивати музично-естетичні почуття [1].

Визначення музичного виховання як одного з найважливіших чинників формування духовної культури особистості відоме ще з давніх часів. Незважаючи на різноманітність музично-педагогічних поглядів з часів античності й до сучасності, актуальною проблемою музично-педагогічних досліджень є питання можливостей впливу музики на особистість. Основні положення про значення музики в етичному, естетичному, релігійному, патріотичному, емоційному, інтелектуальному вихованні були закладені ще такими видатними постатями, як Аристотель, Конфуцій, Дж. Локк, Й. Песталоцці, Піфагор, Платон, Сократ.

Значний внесок у висвітлення проблем музично-естетичного виховання в сучасному вітчизняному загально-педагогічному аспекті зробили О. Апраксина, Б. Асаф'єв, Н. Гродзенська, Д. Кабалевський, М. Румер, В. Сухомлинський, В. Шацька, Б. Яворський.

У психологічному аспекті проблему музично-естетичного виховання розглядали Л. Виготський, В. Мясищев, Є. Назайкінський, В. Петрушин, С. Рубінштейн, Б. Теплов, П. Якобсон.

Теоретико-методичні питання розвитку музичного сприймання й творчої діяльності висвітлено в працях Е. Абдуліна, Н. Ветлугіної, О. Грисюк, Т. Зайцевої, О. Комаровської, А. Король, С. Науменко, Л. Остож'євої, Г. Падалки, В. Рагозіної, В. Рєви, О. Рудницької, Н. Фоломєєвої, Л. Хлєбникової, Ю. Юцевича. Проблему естетичного

виховання засобами ліричної музики висвітлено у працях В. Рева та Т. Крижанівської.

Вагомий внесок у висвітлення цієї проблеми зробили і зарубіжні науковці: Д. Еліот (D. Elliot) (формування навиків музично-естетичного сприймання), П. Елперсон (P. Alperson) (філософія музичного виховання), Дж. Віґінс (J. Wiggins), М. Марк (M. Mark), Б. Реймер (B. Reimer), К. Свенвік (K. Swanwick), Дж. Фінней (J. Finney) (вплив музики на естетичне виховання дитини), П. Стефані (P. Stephany), М. Трейсі (M. Tracy) (основні завдання естетичного виховання засобами джазової музики), Т. Браун (T. Brown), Р. Квеві (R. Kwawi) (значення музичного мистецтва у британській системі освіти).

Метою статті є теоретичне обґрунтування впливу музичного мистецтва на формування естетичних почуттів у дітей молодшого шкільного віку; аналіз поняття “музично-естетичне виховання” вітчизняними та зарубіжними вченими.

Аналіз британських навчальних планів та програм свідчить про те, що музичне виховання в загальноосвітніх навчальних закладах країни здійснюється переважно на музичних заняттях, де діти слухають музику, співають, виконують різні види музично-ритмічних рухів. На предмет “Музика” у загальноосвітніх початкових школах Великої Британії виділяється у перші три роки навчання по дві години на тиждень. Мета курсу полягає в тому, щоб закласти основи музичної культури школяра як частини його морально-естетичної культури, розвинути здатність до емоційно-ціннісного сприйняття і розуміння музичних творів, виховати художній смак і морально-естетичні почуття дітей, розвинути у них емоційно-ціннісне ставлення до мистецтва і життя.

У педагогічному словнику С. Гончаренко знаходимо визначення поняття “музичне виховання” як процесу цілеспрямованого пізнання музики, розвитку музично-естетичних смаків людини, збагачення її музичної культури та здібностей. Музичне виховання розвиває любов до музики, вдосконалює здатність розуміти музичне мистецтво, співпереживати, сприймати його з естетичною насолодою. Засобами музичного виховання є: музична освіта як сукупність знань, умінь і навичок необхідних для практичної музичної діяльності, а також процес їх засвоєння; практична музична діяльність, слухання музики [2, с. 219].

В енциклопедії “Британіка” (Britannica Online Encyclopedia, 2008) термін “музично-естетичне виховання” трактується як найбільше джерело естетичної і духовної насолоди, яке супроводить людину впродовж усього її життя, викликає емоційний відгук, схвильованість, надихає людину та вселяє в неї дух бадьорості та енергії.

На особливу увагу у вивченні цього питання заслуговує педагогічна

спадщина М. Трейсі, який поставив питання науково-педагогічного підходу до музично-естетичного виховання дітей та зробив спробу його науково-теоретичного обґрунтування. Основною метою музичного виховання науковець вважав навчання дітей розуміння музики, досягнення якого (розуміння) можна здійснити за допомогою двох напрямків роботи: перший – ознайомлення дітей з народною музикою та творами великих композиторів; другий – організація музичних гуртків, в яких можна вивчати музичну грамоту, історію музики, навчати гри на музичних інструментах [3, 5].

У процесі наукового пошуку з'ясовано, що, на думку багатьох британських освітян, музично-естетичному вихованню молодших школярів в позаурочній роботі сприяють також заняття хоровим співом. Співаючи в хорі, школярі сприймають музику, активно її переживаючи, що, в свою чергу, активізує емоційну сферу і полегшує аналіз музики, поглиблює естетичні знання. На думку британських вчителів різних музичних дисциплін, саме хоровий спів може забезпечити кваліфіковане музично-естетичне виховання і навчання одночасно великої кількості дітей. Хорове виконання як вид музичної діяльності найінтенсивніше збагачує естетичний досвід учнів, ознайомлюючи їх з кращими зразками національної та світової хорової спадщини, творчістю видатних композиторів і виконавців, диригентів і найкращих колективів [4, с. 38].

Підсумовуючи вищезазначене можемо зробити висновок, що колективна форма роботи вчить дітей уважно слухати партнерів; спостерігати за диригентськими жестами, точно виконуючи усі художні завдання. Все це сприяє творчій дисципліні учнів, виховує швидкість реагування, увагу, що допомагає зрозуміти закони виконання музики. Хоровий спів сприяє пізнанню та оволодінню музичною мовою, що, в свою чергу, допомагає найточніше і найглибше виявити і розвинути музичні здібності та естетичні відчуття учнів.

Висвітлюючи роль музичного мистецтва в естетичному вихованні молодших школярів, О. Гудовсек зазначає, що музичне мистецтво посідає перше місце за обсягом споживання, випереджаючи інші види мистецтв. Воно є самостійним видом або компонентом багатьох інших синтетичних видів мистецтв, формує середовище, створює умови для сприймання прекрасного в житті та мистецтві, впливає на всі сторони психіки дитини. У процесі навчання музичного мистецтва учні сприймають музику, народні, класичні та сучасні твори музичного мистецтва; вчать розпізнавати різні інструменти і вокальні жанри, оволодівають музичною грамотою. Все це сприяє розвитку особистості молодших школярів, їх творчих здібностей, асоціативного мислення, уяви, фантазії, імпровізації [5, 3].

В. Сухомлинський стверджував: "Пізнання світу почуттів неможливе без розуміння й переживання музики, без глибокої духовної потреби

слухати музику й отримувати насолоду від неї. Без музики важко переконати людину, яка вступає у світ, у тому, що людина прекрасна, а це переконання, по суті, є основою емоційної, естетичної, моральної культури [6, с. 134].

Досліджуючи роль музики в процесі навчально-виховної діяльності, С. Пламмерідж (C. Plummeridge) стверджував, що з всього спектру шкільних предметів музика є “найемоційнішим” уроком. По-перше, сам музичний матеріал впливає на емоційну сферу особистості дитини, по-друге, одним із завдань музичного виховання є формування емоційної чутливості до музики та розвиток музично-естетичних почуттів [7]. Таким чином, розвиток естетичних смаків учнів на уроках музики дає можливість позитивно впливати на формування їхніх естетичних смаків та ідеалів, розвивати у них здатність оцінювати прекрасне та розуміти його суть.

На думку Д. Еліота (D. Elliot), музику можна краще зрозуміти через дослідження та вивчення її естетичних якостей, слухання та виконання музичних творів. Музичне мистецтво має здатність виховувати естетичні почуття, які виникають на основі сприймання прекрасного в процесі слухання та виконання музичних творів [8, 14].

На підставі аналізу нормативно-правових актів, законодавчих документів та широкої джерельної науково-методичної бази визначено такі основні завдання музичного виховання у загальноосвітніх початкових школах Великої Британії:

1. Виховувати любов та інтерес до музики (це завдання вирішується шляхом розвитку музичного сприймання, музичного слуху, які допомагають дитині гостріше відчувати й осмислити зміст почутих творів).

2. Збагачувати музичні враження школярів, ознайомлюючи їх з різними музичними творами.

3. Ознайомлювати учнів з найпростішими музичними поняттями, розвивати навички слухання музичних творів, музично-ритмічного руху, гри на дитячих інструментах.

4. Розвивати емоційну чутливість, сенсорні здібності, слух, відчуття ритму, формулювати співочий голос і виразність рухів, прищеплювати елементарні співочі та рухові навички.

5. Розвивати творчу активність в усіх доступних дітям видах музичної діяльності: відтворенні певних образів в іграх і хороводах; використанні вивчених танцювальних рухів; імпровізації маленьких пісень.

Для комплексного розвитку естетичних смаків школярів на уроці музики М. Марк (M. Mark) пропонує використовувати такі джерела:

а) музику, яка, відображаючи дійсність за допомогою мелодій, інтонацій, тембру, впливає на емоційно-почуттєву сферу дитини, на її поведінку;

б) твори образотворчого мистецтва, які відображають життя дитини чи

природи та розвивають не лише естетичне сприйняття, а й фантазію;

в) театр, кіно, телебачення, естраду, цирк;

г) природу: її красу, в розмаїтті та гармонії барв, звуків, форм, що викликає захоплення учнів;

д) факти, події суспільного життя, героїчні вчинки людей, краса їх взаємин, духовне багатство, моральна чистота й естетична досконалість, які завжди є цікавими та пізнавальними для учнів.

У процесі теоретичного аналізу досліджуваної проблеми встановлено, що основні методи і прийоми музичного виховання у школах Великої Британії, які спрямовані на загальний музично-естетичний розвиток учнів, будуються на основі активної взаємодії вчителя і школяра. Саме тому в цьому складному педагогічному процесі провідна роль віддається вчителю, який, враховуючи індивідуальні потреби, інтереси і досвід кожного учня, спрямовує їх навчальну діяльність на виховання естетичного ставлення до музики, емоційного відгуку, музичної чутливості, сприймання музичних творів з естетичною насолодою, виразного їх виконання.

Підкреслює важливу роль вчителя музики у музично-естетичному вихованні учнів К. Свенвік (K. Swanwick). Науковець зазначає, що, привчаючи учнів до естетичного сприймання музики, вчитель повинен докласти максимум повсякденних зусиль, виявити терпеливість і наполегливість, і якщо дитина візьме "свою скрипку" в руки, це означає, що вчитель ввів її у світ музики, у світ думок, почуттів, допомагаючи в майбутньому стати доброю і чутливою, творчо активною людиною [9, с. 38].

Важливе значення для музично-естетичного розвитку учнів для багатьох британських освітян мають форми музично-естетичного виховання, до яких вони відносять концерти та бесіди про музичне мистецтво, музичні вечори, участь у шкільній художній самодіяльності, хор.

Більшість британських педагогів схиляються до думки, що основною метою музичних занять, незалежно від віку дітей, мусить стати розвиток їхнього музично-естетичного сприймання, визначальною ознакою якого є здатність дитини розуміти музику і реагувати на неї із задоволенням та захопленням. Починаючи з перших класів, британські діти вчать повноцінно сприймати музичне мистецтво, вивчають процеси розвитку музичних образів, музичні інтонації. Учні вчать розуміти музику, яка здатна висловити, відтворити, розкрити всі відтінки емоцій, людські почуття.

Отже, на основі здійсненого науково-теоретичного дослідження доходимо висновку, що музичне виховання у загальноосвітніх початкових школах Великої Британії сприяє всебічному та гармонійному розвитку особистості дитини, розвитку її творчих здібностей, асоціативного мислення, уяви, фантазії, оскільки саме музика, торкаючись емоційної сфери дитини, впливає на формування її естетичних і моральних смаків та ідеалів, формування художньо-естетичного досвіду та сприяє появі

всебічних естетичних інтересів. Естетичний вплив музики на школярів полягає в тому, що вона викликає у них відповідні естетичні переживання, динамічні, насичені образи й асоціації, спонукає до активної міркувальної діяльності, організовує відповідну настроєність їхнього духовного світу.

Використана література:

1. National Curriculum [http:// www.curriculum.qcda.gov.uk/key-stages- 1-and-2/](http://www.curriculum.qcda.gov.uk/key-stages-1-and-2/).
2. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. – К. : Либідь, 1973. – 376 с.
3. Tracy M. Aesthetic Education and the Jazz Ensemble // M. Tracy / Jazz Research Papers, – 1989. – 8 p.
4. Kwawi R. Music Education in Britain and the School Curriculum: A Point of View / R. Kwawi // International Journal of Music Education. – 1993. – P. 25-39.
5. Гудовсек О. Сучасні тенденції розвитку естетичного виховання молодших школярів / О. Гудовсек / Нова педагогічна думка. – 2012. – № 4 (72). – 6 с.
6. Сухомлинський В. Серце віддаю дітям / В. Сухомлинський. – Київ, 1988. – 244 с.
7. Plummeridge C. Aesthetic education and the practice of music teaching / C. Plummeridge // British Journal of Music Education. – 1999. – № 2 (16). – P. 115-122.
8. Elliott D. Music matters / D. Elliott. – New York : Oxford University Press, 1995. – 400 p.
9. Swanwick K, Taylor D. Purpose in Music Education / K. Swanwick // The Symbolic Order London. – 1989. – 216 p.
11. Alperson P. What should one expect from a philosophy of music education? / P. Alperson // Journal of Aesthetic Education. – 1997. – № 3 (25). – P. 215-242.

ВЕЛИЧКО Н. А. Эстетическое воспитание учащихся начальных классов в школах Великобритании на занятиях музыки.

В статье освещаются педагогические условия использования “Музыки” как учебной дисциплины в процессе эстетического воспитания детей младшего школьного возраста в начальных школах Великобритании. Проанализированы методы и средства эстетического воспитания на занятиях музыки и освещена роль учителя в процессе преподавания музыки детям младшего школьного возраста. Представлены концепции отечественных и зарубежных педагогов по взаимодействию музыкального и эстетического воспитания как неотъемлемых составляющих гармоничного развития личности и определено содержание понятия “музыкально-эстетическое воспитание” в отечественном и британском измерениях. Определены особенности и специфика эстетического воспитания детей младшего школьного возраста в британских школах посредством музыки.

Ключевые слова: эстетическое воспитание, музыка, музыкально-эстетическое воспитание, начальная школа, ученики начальных классов.

VELYCHKO N. A. Aesthetic education of elementary schoolchildren at music lessons in Great Britain.

The article highlights the pedagogical conditions of using “Music” as a school discipline in the aesthetic education of primary schoolchildren in schools of Great Britain. The methods and means of aesthetic education at music lessons and the role of the teacher in the process of teaching music to children of primary school age are highlighted. Ideas of Ukrainian and foreign educators on the interaction of musical and aesthetic education are served as an integral part of the harmonious development of personality, the meaning of musical and aesthetic education in Ukrainian and UK dimension is defined. The specific features of aesthetic education by means of music in primary schools of Great Britain are justified.

Keywords: aesthetic education, music, musical and aesthetic education, elementary school, elementary schoolchildren.